

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ بیان
۱۳۳۳

سکزیجی سنه
نومرو ۴۳

مجموعه سی

بحر حزر - قره دکز قانالی واژدرهان سفری

سلطان سلیمان قانونینک صوک سته لرنده روسلرک شمال طرفلردن
تجاوزلریخی منعه لزوم حاصل اولمشدی . بوزلومی ، دیوان هایبونه عرض
ایدن ، تاتار خانئی ایدی . فقط او صرم لرده سلطان سلیمان قانونینک شماله ،
تاتار خاننک طلبی وجه ایله ، اژدرهان طرفلرینه بر سفر اجرا ایتمه سی
غیرممکنیدی . دونانمانک واردونک آق دکرده مالطه آطه سی ضبط
ایتمه سی لازمدی . مالطه « اشقیا و اشیراری دریادن مصره کیدن حجاج
سعادت نتاجک و سائر تجار کیلرینک یوللرینه کلوب انواع ضرر
و خسراتدن خالی ، دکلردی . یوسیدن سلطان سلیمان قانونی مالطه
سفرینه تثبیت ایتمش و خانه آتیده کی حکم هایبونی کوندرمشدی :

« تاتارخانه نامه شریف که حالیا درکاه سعادت دستکامه مکتوب کوندوب
اول دیارده واقع اولان کفار خاکاردن مقولعین ضلالت آیین اوزرینه غزوه
و جهاده لازم اولان یراغ و عسکر و سایر مهمات سفره متعلق ایجاب ایدن
خصوصلری اعلام ایلمش سن ، مکتوبیکزک مضمون میموننده هرنگه درج و عیان
اولتمش ایه بتفصیل عن حضور لامع النورمه عرض اولنوب علم شریف ارازم محیط
و شامل اولدی . ایله اوله طایفه خاسره نک قلع و قبی ذمت خسروانه واجب
اولمدر . اما کفار بدکرداردن افرنج لعلین قلاعتدن ماله دیمکله مشهور روزکار
اولان قلعه نک ایچنده اولان اشقیا و اشیراری دریادن مصره کیدن حجاج سعادت
نتاجک و سائر تجار کیلرینک یوللرینه کلوب انواع ضرر و خسراتدن خالی اولدقلری
اجلدن قلعه مزبورده نک فتخی خصوصنه کلی عسکر ظفر رهبر ایله دونامه هایبون
تعیین اولنوب ارسال اولماقده اولوب بدون سرحد لرنده دخی کفار بمبارک

جمعیت لری اولوب بدون وطمشوار بکتر بکیلیری الآن سفردہ اولدقلرندن غیری روم ایلی بکریکیسی عموماً روم ایلی عکریله انلره معاونت سفر هایونه حاضر و اول جانبہ مترقب اولالریله اول جانبہ سراد اولندوغی اوزره عسکر کوندرلک تدارکنه ذکر اولنان مهات مانع اولوب اوقات و ساعاتنه موقوف قلناسن اولی کوردلوکی اجلدن بو جانبلرده اولان دشمن احوالی تقدیم اولندی . حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک تقدیر ازلیمه سنده جناب دولت مآنه اول دیارک فتحی مقدر اولمش ایسه وقتی و فرصتی ایله تدارکنه مباشرت اولنور . اما دین مبینہ و جلہ مؤمنین موحدینہ لازم اولدوغی اوزره طایفه خایه کوز اچدرمیوب کما کان اوزرینہ مستولی اولوب حسن فراست و کیاست و کمال شجاعت و شہادتکز مقتضاسنجہ عدوی مقهورک قلع و قمعنده انواع ماعی جیلک طہوره کتوره سن . بختایہ الله مذلت و مقهور اولقدن خالی اولیمه . شویله بله سن . فی ۲۳ شعبان ۹۷۲ ، قسطنطنیہ (اطلس کیمه و کومش قوزالاق ایله ادمنه وردلی ، فی ۱۱ شعبان ۹۷۲) .

فقط صو قوللو محمد پاشا ، سلطان سلیم ثانی زماننده دولک اداره سنی مستقلاً در عہدہ ایلدیکی زمان ، ایکی مهم تشبده بولونمق ایستدی : بحر حزری قره دکزه یرلشدرمک ، سویش قانالی آجق .

صو قوللونک بو ایکی بویوک تشبه اهمیت و یرمسی ، عثمانیلرک جهان سیاسی نقطه نظرندن یک مهمدی . بحر حزری قره دکزه یرلشمه سی ایران و تورکستان ایله مواصله یی تأمین ایدہ جکدی . بو صورتله ایران سفر لری ایچون دون و وولفا نهر لری واسطه سیله ارزاق و جیخانه نقلی قولایلا شاجق ، دیگر جهتدن تورکستان ایله عثمانلی دولتی بیتده مواصله تأمین ایدیه جکدی . خصوصیه اژدرهان جوارینک عثمانلی نفوذی آلتندہ بولونماسی بو حوالیده کی اهل اسلامک ایضای حج انجلرینی تأمین ایدہ جکدی . صو قوللو ، بو دینی مطالبه یی نظر اعتباره آلایه مجبور دی : اژدرهان و قزان او زمانه قدر ، کندی تعمیری وجه ایله ، « نوغای النده » ایدی ؟ شمدی موسقوف جاری مدھش ایوانک یدضبطنه کچمشدی . اژدرهان اسلام مالکندن معدود دی . « زمان سابقده اهل اسلام سکناسی ، الی الآن جوامع شریفه سنک و جماعات و مدارسک آثار مبناسی ظاهر

ونمايان ، (۱) ایدی . بو بویوک اسلام بلده سنک موسقوف استیلاسه
 دوچار اولماسی آیاده سلطنت سورن اسلام خانلرکده تأثرلری موجب
 اولیوردی . فقط خانلرک قوت و قدرتلی موسقوفلره قطعی بر ضربه
 اوراجق درجهده دکلدی . بوتون تورک و اسلام عالمنک حامیسی ، بوتون
 اسیا و اوروپانک الذی قدرت واک عسکر ملت عثمانلی تورکلی ایدی .
 بوسیدن سمرقند ، بخارا و خوارزم خانلری ، بو حوالیده کی اهل
 اسلامک و بالخاصه اژدرهانک خلاصی عثمانیلردن رجا ایدیورلر ،
 سلطان سلیم ثانینک حمایه ، صوقوللونک درایتیه التجا ایلورلردی .
 حتی بو مسئلهیه دائر خوارزم خان حاجی محمد خاندن بر نامه کلش ،
 اژدرهانک نه صورتله موسقوف استیلاسه معروض اولدینی شرح و ایضاح
 ایدلش ، عثمانیلرک یاردملری طلب اولونمشدی (۲) .

اسلام حکمدارلرک بو تشبثلری صوقوللونک سیاسی دوشونجه لرینه ده
 پک موافقدی . بو وسیله ایله اژدرهان طرفلرینه بر سفر اجرا ایتک ،
 کوندریلن عسکرک حمایه سی آلتنده بحر حزر و قره دکز قانالی آجق ده قابل
 اولاییله جکلدی . بناء علیه صوقوللو بو طرفلرک احواله ، دون و وولغا
 نهرلری بیتنده کی مافیه دائر اهل و قوفدن معلومات آلدی ؛ فقط
 بونکله ده قناعت ایتمه دی . کندینه انتسابی اولان شق ثانی دقتدارلی
 جرکس قاسم بکی کوندردی . قاسم بکک او حوالیه و قوفدن استفاده
 ایتدی ، کندینی کفه سنجاغنه تعین ایلدی . دون و وولغا نهرلری
 بیتنده کی مافیه یی تدقیق ایچون بر هیئت یوللادی ، ایکی نهر بینلی
 اولچیدردی ، د ماین نهرینک دریا میلی ایله آلتی میل ایدوکی ، آکلادی .
 د بمون خدا بو امر مشکل وجوده کلوب حاصل اولورسه عسکر اسلام
 عجم سفرلرنده دخی ذخیره قلی چکمز لر و الکاه شروان و قره باغ و عموما

(۱) پجوی ، جلد ۱ ، ص ۴۶۹

(۲) دیوان هایون مهمه دفتری .

کورجستان رکاب هایون پادشاهیدن استبان ایتماک احتمالی اولمز .
بالضروری اطاعت واقیاده یکدل ویکزبان، اوله جقلربی ده نظر دقه
آلدی . سلطان سلیم ثانی لسانندن کفه بکنه و تاتار خانه کوندریلن
نامه ده شو صورتله اداره افکار ایدلدی :

« کفه بکنه حکم که حالا اژدرهان ولایتی مقدما نوغای تاتاری النده اولوب
حالا کفار خاکار الله دوشمکه حرزم ولایتی طرفلرندن اعیان مسلمین دن بعضی
طواف بیت الله الحرام و زیارت تربت مطهره سیدالانام علیه الصلاة والسلامه نیت
ایدوب کلدکلرنده یول ویرمیوب مضایقه چکدوکلری اجلدن فتح اولئمسن اهم
مهماندن اولوب اولبابده خانه داخی نامه هایونم ارسال اولئمشد . ایله اولسه
مشارایله ایله سنداخنی مشاوره ایدوب ولایتک فتخی نوجهله میسر اولوب ونه زمان
مباشرت اولئق لازم اولدوغین علی التفصیل معلوم ایدینوب دخی سده سادتمه
معبلا عرض اولئمسی لازم اولمقین بیوردوم که وصول بولدنده بوبابده سز
داخی تمام مقید اولوب ذکر اولئان قلعه ک فتخی نوجهله ممکن اولوب ونه زمانده
مباشرت مناسب کورولدوکن مومی ایله مشاوره ایدوب وقوی اوزره تفصیلیله
سده سادتمه عرض ایله سن (قبودان زاده محمدچاوشه ویرلدی). فی ۱۵ شعبان ۹۷۰

« استانه مخلصه الاقبال وسعادت مدار وعتبه مشید الاجلال وعظمت دنار مرکز
ملاذ خواقین ذوی الاقتدار و معاذ خاقان عظیمه الاعتباردر . بناء علی هذا سررقتند
و بخارا جانلیرندن خصوصاً جناب جلالت عنوان ولایت حرزم خانی حاجی محمد
خاندن نامه مخالفت منحون و مصادقت زهنونلری وارد اولوب فحوای بلاغت
مکتوبلرنده ولایت اژدرخان فتح اولئوب اول جانلیردن طواف بیت الله الحرام
وزیارت تربت منوره حضرت سیدالانام علیه افضل الصلوة والسلامه توجه نیت
ایلیان حجاج ذوی الایتهاج وسایر تمجار منافع نشاره یول آچلوب حضور بال و فراغ
حاله مسرور و عبور آغلری خصوصی اشعار اولئمسن . امدی ولایت قزان
واژدرخان اولدن نوغای الینده ایدی . حالا کفار خاکسار الله کیرمک ندن
اولمشد و ایچنده و اطرافنده قالان تاتار میرزا لرندن کیم وارد ونه زماندن ونه
سبیلله الدن کئمشدر مفصل و مشروح معلوم اولوب اول ولایتک فتح اولسی
اهم مهماندن اولمقین بن داخی عنایت حضرت ملک القدر ایله اول جانبک فتح
وتخیری خصوصی خاطر فیض مظاهر پادشاهانده جایگیر اولمشد . ایله اولسه
سیرک داخی قدیمدن درگاه عظمت بارگاهمه اولان صداقت و اخلاصکزن مقتضاسنجبه

وجیلنگزده مکنوز اولان فراست وکیاستکز مستدعاسنجه ولایت مزبورده نك فتح و تسخیری خصوصنده مقید اولوب اول بایدنه نه وجه ایله حسن تدبیر و تدارك ایلدککز وجه مشروح اوزره علی وجه التفصیل اعلام ایله سزکه وقتی ایله تدارکی کوریلوب بنایه اہ تعالی فتح و تسخیری میسر اولا . فی ۵ رمضان المبارک ۹۷۵ ه .
تاتارخانی ، صوقولونک کوندردیکی نامه هایوندن پک نمون اولدی .

ازدرهانک تسخیری ایچون لازم کلن تدبیرلری مفصلاً یازدی . صوقوللو بومعلومات اوزرینه « برنجیه قلعه کوب طوبلر و ضربزنلر و چاپه و کورک و کولنک و سایر مهمات جنک » ی کاملاً حاضرلادی . قاسم بکی کفه یه بکریبکی نصب ایندی ، سابق کفه بکریبکیسی جعفر بکی طمشوار بکریبکیسی تعیین ایلدی . ازدرهان سفرینه کیده جنک کیمله خاصه دتبرندن مصطفی قبودان نصب ایلدی . ایجاب ایدن مهماتی سریمآ کوندردی . صوقوللو ، تاتار خانته کوندردیکی نامه ده بو خصوصری مفصلاً آکلانیوردی :

« تاتار خانته نامه هایون که

سده سعادت دستکاهمه مکتوبکز کوندروب بوندن اقدام قلعه ازدرخانک فتح اولنوب اول ولایتدن حجاج ذوی الاتباجه یول آچملق خصوصی مراد اولدوغی نامه هایونکرده اعلام اولماغین قلعه مزبورده نك فتح و تسخیرینه متعلق اولان خصوصلر انہا اولنوب بوبابده سابق کفه سنجائی بکی اولوب حالا طمشوار بکریبکیسی اولان جعفر دام اقباله یه امر شریف کوندردلکده سیزک رأی صایب و فکر سائکز اوزره قلعه مزبورده مهمی ایچون لازم اولان خصوصلری دفتر ایروب کوندرمکین اول دفتر موجبجه لوازم و مهمات نه ایسه تدارک اولنوب اکثری ارسال اولمشدر . کرکدرکه نامه هایون وصول بولدقده قدیم الایامدن الی هذه الاکن استان سعادت اشیاغمه اولان وفور اخلاص و فرط اختصاصکز موجبجه قلعه مزبورده فتحه متعلق خصوصلره بذل مقدور وسی مفکور قلوب سایر لوازم و مهمات داخی وقتی و موسی ایله تدارک و احضار اولنوب عنایت حق و جل و علا ایله بای طریق کان فتح اولنمائی باینده انواع جهد و اقدام وسی واهماکز ظهوره کتوریله . حجاج ذوی الاتباجه یول آچیلوب فراغ باله کلالر وردوده اولان یفسورجه خان آدمزندن بدر و بلعیش نام کنه لر سده سعادتده اله کلوب جزایره سورولمشدر . شویله معلومکز اولا ومن بعد وفور

موالات و اخلاص کز مقتضای سببه اول طرفه متعلق اولان اخبار اخبارندن خال اولمیه که موجب ازدیاد مصافات اولندوغنده اشتباه اولمیه وردوده اولان قریم کرای خان جزیره دن خارج یره کتسام کیچون ردوس بکنه حکم شریف کوندرلشدر ومقدمه جزایره سورولک فرمان اولونانلردن مزبور بلعیش اهل فساد اولمقین اول جانبه کورلیوب کیرو سیزه ارسال اولمشدر . واردوقده وجه ومناسب کوردوککز اوزره حقندن کله سز . فی ۴ محرم ۹۷۶ ه .

« کفه سنجایی بکنه حالیا اژدرهان مہمی ایچون بنا اولتق فرمان اولنان کیلره خاصه هایونم رتبلردن قدوة الامائل والاقران مصرمصطفی زید قدره اهل وقوف و برار اولمقین ارسال اولنوب کیرو خاصه رئیس لردن احمد کاتب تعین اولمشن رجا ایتمکین معاً کوندرلشدر . بیوردوم که وصول بولدقده بنا اولتق فرمان اولنان کیلری مذکورک معرفتیه بنا ائدروب اتمام مصلحت ایلکده سی واقعام ایله سن . فی ۱۸ محرم ۹۷۲ ه .

صوقوللو محمد پاشا تاتارخانه بونامه بی یوللادقدن صوگرا ، اژدرهان سفرینه کوندریله جک قوت ایچونده تدارکاتده بولوندی . جانیک بکی احمد بک سفره مأمور ایدلدی . قوه سفریه ، کفه بکلربکیسی قاسم بکلر قوماندہ سنده بولوناجق ، چرکس امراسنک کافسی معیتہ التحاق ایدہ جکدی . تاتار عسکرینک باش بوغلغنه تاتار خاننک کتخداسی نصب ایدلک موافق کورولمشدی . کفه ساحلنه قوتلی بردونما کیده جک ، کفہ دن ، « تاب ایلندن وبالقلاغی ومنکوب و تمان رعایاسندن کلی چراخور اخراج ، ایدیلہ جکدی .

وزیر اعظم ، اژدرهان سفرینه حاضرلانمالری ایچون بکلره وبکلر بکیلره امرلر کوندردی . کفه بکنه کوندریلن متعدد حکملرده ارزاق و ذخیره نیک بالقجی دونبازلری ورنجیرکیلریله نقلی تنیه ایدلدی کفہده کی محافظه قوتنک نه صورتله تشکیل ایدیلہ جکی ایضاح اولوندی . کفہ ولایتده کی قلعه دزدارلرینه وعزب آغلرینه کفه بکنه ارزوایتدیکی قدر حصار ائرلرندن وعزب طایفه سندن ویرملری امر ایدلدی (۲۷ ربیع الاخر ۹۷۶) . صوقوللو ، قریم خاننک بومهم سفرده نه صورتله

حرکت ایده جگنی مفصلاً یازدی . تاتار خانه کوندریلن نامه هایونده شو صورتله اداره افکار ایدیلوردی :

« خان حضرتلرینه نامه هایون که

الحاله هذه ازدرخان مهمی ایچون کوندریلان عسکر ظفر رهبره کفه سنجایی بکی افتخارالامراء الکرام قاسم دام عزه سردار تعین اولنوب اول جوانبده اولان امراء چرا که موی الیه خدمته بیله بولمق اسرم اولوب هر برینه مستقل احکام شریفه یازیلوب ارسال اولنوب وکوستندیل سنجایی بکی سیزوک الیه مملکت محافظه سنده اولوب عا کر ظفر مأثرم الیه قوشلوب کوندریلیجک تاتار عسکرینه کتخدا کوز باش و بوغ تعین اولنوب کوندریلک مناسب کورلمکین کرکدرکه قدیمدن استان دولت اشیاغزه اولان وفور محبت و اخلاص و فرط مودت و اخلاص کر متدعایه انشاء الله الاعز مشارالیه محل مأوریه توجه اعلو اولدوقده بیله قوشلان تاتار عسکرین وجه و مناسب کورلدوکی اوزره الات حرب و قتال و ادوات جنگ و جدال و بالجله دشمن یراغیه مرتب و مکمل حاضر ایدوب مشارالیه الیه بله خبرلشوب طلب ابتدکه مشارالیه کتخدا کوزی باش و بوغ تعین ایدوب ارسال ایلک باینده انواع مساعی جبهه کوز ظهور و بروز ایلیه که واروب مشارالیه وجه و مناسب کوردوکی اوزره دین و دولت هایون (الیه) قروغزه متعلق اولان اموره بذل مقدور ایلیه و مومی الیه کوستندیل سنجایی بکی دام عزه داخی وجه و مناسب کوردوکی اوزره سیزک الیه مملکت محافظه سنده اولو . امیددرکه عنایت حق جل و علا ایله اولیاء دین و دولت مظفر و منصور و اعداء ملک و ملت منزه و مقهور اولمق مقرر اولش اولو و مومی الیه کتخدایه تنیه اولنه که تاتار عسکرنی اوکات ضبط ایلوب رعایا و برایاه تعدی و تجاوز ایلیه لر . فی ۱۶ ربیع الآخر ۱۲۹۷ .

« کفه بکنه حکم که حالیا سده سعادتمه دفتر کوندروپ بش یوز نفر قول قزنداشی وایکی یوز الی نفر حصار اری وایکی یوز الی نفر داخی عزب و سواری یازلدوغین بلدرمش سن . امدی اول بشیوز نفر قول قزنداشی یکچیرمدر یوخه حصار اریمدر ندر وکوکلو خود دیاربکرده و مصرده یازیلوب کلوب بدوندن غیری روم ایلنده کوکلو اولایوب جانکرمان قلعه سنده و سائر قلاعه بدلو طایفه سی یازیلوب کلکین بیوردوم که وصول بولدوقده سندخی ایکی اوچ اقبه زیاده ایله بشلو یازوب وجه و مناسب کوردوکی اوزره ارضا ایدوب و عزب و حصار ارنلرندن داخی قوی و توانا اول یرک آب و هوا سیله امتزاج آتش کسته لردن یازوب و بشلو

وعزب اغالرتہ داخی شدیہ ذکین اون بشر اقبہ قید اولہ کلکین سنداخی اون واون بشر ویکرمیشر اقبہ علوفہ تعین ایلوب ویازیلان کسنہ لره محکم تنیہ وناکید ایلہ سنکه اوق ویای و سایر پاره ویراقری والات جنک وجدالری ایلہ بالتام مکمل ومرتب اولوب نقصان اوزره اولایوب اکثری تیرانداز اولوب استفاده قابل کسنہ لر تحریراتک بایندہ سی و اقدامکز ظهورہ کتوره سن (کتخداسنه وردی) فی ۲۰ ربیع الآخر ۱۹۷۶

« کفہ بکنه حکم که مکتوب کوندروب اسرم اوزره اول جانبده واقع اولان سفر هایون مہمی ایچون منعم و متمول اولان مسلمانلردن ذیلردن جلب کش تحریر اولنوب دفترین سداۃ ارسال ایدوب واندن ماعدا مالداو کسنہ لر چوخ اولوب اماندہ موجود اولیوب اسامیلری نامعلوم اولفین یازلایوب وانلردن غیری لواء کفہده اولان منم کسنہ لر قدرتلینه کوره مذکورلره معاونت اتمه لری ایچون حکم شریفم لازم اولدوغین عرص اتدوکلک اجلدن بیوردوم که واریجی بو بایده تمام مقید اولوب لواء کفہده واقع اولان مسلین و کفره دن اکر تحریر ایدوب کوندردوکلک کسنہ لردروا کر سایریدراتوک کی منم و مالدار جلب کشاتک خدمتہ قادر ویرار اولنلری اسر سابقم اوزره قدرتلینه کوره جلب کش تحریر ایلوب محکم تنیہ وناکید ایلہ سنکه هر بری اوزرلینه تقدیر اولنان اغنامی وقتی موسی ایلہ حاضر ومہیا ایلوب نہ جابہ ایلتنک مناسب کوریلورسه اول طرفہ الوب کیده لره مصلحت عوق و تأخیر اولتی لازم کلیہ وانلردن ماعدا عرض اتدوکلک اوزره منم و متمول کسنہ لر دخی مذکور جلب کشانہ قدرتلینه کوره معاونت ومظاہرت ایدوب اتمام مصلحت ایلہ لر . شویلکه بعدالتنیہ جلب کش تحریر اولنان کسنہ لره وانلره معاونت ایچون تعین اولنانلرک خدمتلیزنده اہمال وماسالہ لری صادر اولاء انواع عقابہ مستحق اولہ لری مقرر در . اکا کوره مقید اولالار (کتخداسنه وردی) فی ۲۱ ربیع الآخر ۱۹۷۶

« کفہ قاضینہ حکم که حالیا اول جابہ سفر هایونہ تعین اولنان عسا کر نصرت مأثرمہ پکساد لازم اولفین تحت قضا کده بشیوز قنطار پکساد تدارک واحضار اولنہ سن اسر ایدوب بیوردوم که واریجی بو بایده تمام وقت و اہتمام ایلوب اسرم اوزره تحت قضا کوزده بشیوز قنطار پکساد اشلاذب بقصور حاضر ومہیا ایدوب درغون ایلوب زمانی کلدوکلک عوق و تأخیر اولتی لازم کلیہ . خصوص مزبور مہمات اموردندر . اکا کوره مقید اولوب اہمال وماسالہ دن حذر ایدہ سن و ذکر اولنان عسا کر ایچون تحت قضا کده واقع اولان قصبہ لردہ

هر وقتده مشارالیهک تعیین ایتدوکی مقداری اردو دخی اخراج اتدروب هر برینهک
صنعتلرینه مقتضی اولان لوازم و مهماتلرین کوردروب حاضر و مهیا ایدوب مومی الیه
ادم کوندروب طلب اتدو کده توقف انیبوب اخراج ایلیه سن . شویلهگه مومی الیه
طلب اتدو کده حاضر بولنیوب تأخر لازم کلا عذرلری مقبول اولمز . معاتب اولورسن
(کتخداسنه وردلی) فی ۲۳ ربیع الاخر ۹۷۶

صوقولونک اژدرهان سفرینه کوندربه جکی قوه سفریه اوج بیک
یکجیری ویکرمی بیک سپاهیدن مرکبیدی . سلتزه ، نیکبولی ، کوستدیل ،
آماسه ، جانیک بکری وچوروم آلائی بکری سفره اشتراک ایده جکلردی .
سپاهیلر نعل و میخلرینی برابر کوتوره جکلر ، ذخیره لرینی تکمیل
بولوندرمایه دقت ایده جکلردی . ذخیره مثله نه صورت مخصوصده
اعتنا ایدیلوردی . سلتزه ، و نیکبولی ، کوستدیل وچوروم بکری
سپاهیلرینی ، آماسه و جانیک بکری ده زعما واریاب تیار ایله حرکت
ایلیه جکلردی .

صوقوللو محمد پاشا بوتون حاضرقلری تبلیغ ایچون کفه بکلر -
بکیسی قاسم بکه پیاله پاشا واسطه یله امر کوندردی ، نشانی کاغذله
کوندربیلن بوا امر بوجه آتی ایدی :
« کفه بکلر بکیت حکم که

اژدرخان سفر مهیی ایچون تعیین اولنان بکلردن سلتزه و نیکبولی بکری
کندولر و زعما واریاب تیارلریله وچوروم بکی کندوسی الی نفر سپاه ایله عافظه ده
قالوب ماعداسی بکیلریله مرتب و مکمل دشمن یراغیله و نعل و میخلریله انشا الله
الاعز نوروز مبارکده بیقصور معجلا چیتوب سکا ملاق اولوق امر ایدوب
هر برینه مستقل حکم شریف یازلوب کوندربیلندر . بیوردوم که مشارالیه
سجاق بکری و آلائی بکیلر زعما واریاب تیارلریله وارد و قلرنده دین دولت هایونه
متعلق اولان اموره وجه و مناسب کوردو کلک اوزره هربری خدمتده بولنوب
بنایه الله تعالی یوز اقلقلری تحصیلک سبی و اقدام ایده لر و هر سنجاقدن مقدار
زعما واریاب تیار وار ایسه بکلرندن مهرلو دفتر طلب ایده سن . اکا کوره
خدمتده اولانلر و اولیانلر صکره معلوم اولان . فی ۳ رجب المرجب ۹۷۷ .
(اولاشدورق ایچون پیاله پاشا حضرتلرینه کوندردی) .

صوقوللو بوا امری کوندردیکی کبی کوستدیل ، نیکبولی ، آماسه ،

جانیک و جوروم بکلیینه ده آیریجه حکملر کوندردی (۱). بو حکملرده هر بیک اتخاذایده چکی تدبیرلر مفصلاً بیان اولونیوردی :

« کوستندیل بکنه حکم که

بوندن اقدام سکا حکم شریف کوندریلوب سنجاغک عکسین آلائی بکیلرینه قوشوب اژدرخان سفری ایچون امیرالامراء الکرام کفه بکلبکینک یانه کوندره سن دیوامرم اولمشدی . اول امرم کماکان مقرر در . بیوردوم که واردوقده انشاالله الاعز نوروز مبارکده سنجاغکه متعلق اولان زعما و ادباب تیاری مرتب و مکمل دشمن یراغیله و کفایت مقداری نعل و میخلریله الای بکیلرینه قوشوب مشارالیه قاسم دام اقبالیه کوندروب وجه و مناسب کوردوکی کچی خدمات هایونده بذل مقدور وسی مشکور ظهوره کتوره لر . شویله که امرم اوزره نوروز مبارکده الای بکیلرینه چیقما یوب و یاخود کئدولرنده و پاره و یراقلرنده وسایر لوازم و مهماتلرنده قصور و نقصانلری اولاء بر فردک عذری مقبول اولقی احتیالی یوقدر . اکاکوره تنبیه و تأکید ایدوب باب اقدام و اهتمامده دقیقه فوت اتمیه سن . و کوندریلان سپاهی لری دفترایدوب مهرلیوب مشارالیه قاسم دام اقبالیه کوندره سن که اکاکوره هر بری خدمتده بولنه لر . فی ۳ رجب المرجب ۹۷۶ » .

« جوروم بکنه حکم که

بوندن اقدام سکا حکم شریف کوندریلوب سنجاغک سپاهی لرندن الای نفر کنه ایله سنجاغک محافظه سنده قلوب باقین آلائی بکیلرینه قوشوب اژدرخان سفر مهمی ایچون کفه بکلبکینه کوندره سن دیوامرم اولمشدی . اول امرم کماکان مقرر در . بیوردوم که واردوقده امرم اوزره سنجاغک سپاهی لرندن الای نفر کنه بر دفترایدوب سنو کله بله محافظه خدمتیچون آلیقویوب باقین دفترایدوب مهرلیوب انشاالله الاعز نوروزده مرتب و مکمل دشمن یراقلریله الای بکیلرینه قوشوب مشارالیه قاسم دام اقبالیه کوندره سن که وجه و مناسب کوردوکی اوزره خدمتده بولنه لر . شویله که نوروز مبارکده معجلا چیقما یوب و یاخود یراقلرنده وسایر لوازم و مهماتلرنده قصور و نقصانلری اولاء بر فردک عذری مقبول اولیوب معاقب اولقی مقرر در . اکاکوره باب اقدام و اهتمامده دقیقه فوت اتمیه سن . فی ۳ رجب المرجب ۹۷۶ » .

صوقولونک کوندردیکی بو قوته او حوالیده اوتوز بیک قدرده نوغای قانارلری التحاق ایندی . بو قوت اژدرهان قارشینده مدافعه تربیاتی آلدی . بحر حزر قره دکز قانالی بو قوتک حمایه سی آلتنده حفر

(۱) دیوان هایون مهمه دفتری .

ایدلکه باشلادی . حفریات اوج آی دوام ایتدی . دون (تن) ایله وولغا (اتل) نهرلری آره سنده کی مسافه نك ثلثی قدر بریر حفر اولوندی . قاتالك كاملاً حفری نمکندی ، فقط قریم خانی بو فعالیتدن اندیشه ناك اولمایه باشلامشدی : خان اولا عثمانلیرك یاردیمنه افتقار ایتمشدی ؛ حالبوکه بالاخره « عاكر عثمانیان بردن و مجردن دشت قیچاق و شروان طرفلرینه واروب كلکه باشلیجق تاتاره رغبت اولماز ، بلکه قریم دخی الیزده قالماز ، دییه دوشوندی (۱) ، عسکر اره سنده کفنگو حاصل اولدی . قیشین شدتی عسکره قورقو القا ایتدی ، بوبوك صوقوللونك بو مهم تشبیه شو صورتله عقیم قالدی .

صوقوللو محمد پاشا بو موفقیتسزلك اوزرینه تشبیهلرندن ینه واز کچمه دی . بحر حزرله قره دکزلی برلشدیرمك تشبیه عقامتی سوش قاتالك حفریه تلافی ایتمك ایسته دی . فقط بوکاده احوال و وضعیت ، وبالخاصه سلطان سلیم ناینك ارزو و آمالی مساعده ایتمه دی : پادشاه و ندیکه قارشى مدعش ترتیباً بولونیور ، قیریس فتحی ایچون امرلر ویریوردی . صوقوللو بو ایکی تشبیه ده موفق اولامامشدی ؛ فقط جهان سیاستده يك مهم وظیفه لر ایفاسنی تأمین ایده جك اولان بویوکك دوشونجه لر ، مدبر وزیرك سیاسی دهاسنی کوسترمك ایچون کافی ایدی .

اژدرهان سفرینك موفقیتسزلكله نتیجه لیمسندن اون طقوز سنه صوکر ، مقتول قریم خانی محمد کرایک اوغلی موسقوف قرانه التجا ایتدی . موسقوف چاری محمد کرایک اوغلنه قوتلی براردو ترفیق ایلدی ؛ کندينی اژدرهان قلعه سی محافظه سنه تعیین ایتدی . مقصدلری نوغایلری ده معیتلرینه آلمق و قریم اوزرینه یورو مکدی . اوز بك خانی عبدالله خان بومشله بی عثمانلی خاقانه عرض ایتمك اوزره کوچوك نوغای تاتارلرندن

بر مرخصه برابر استانبوله بر ایلچی کوندردی . ایلچی وقوع حالی بیان ایدیور و :

« همه حال بوجانیده عسکر اسلامه بر عالی سردار کرکدر و قریم خانی اسلام کرای خان دخی معا قوشیلوب عسکر تاتار ایله مملکت اژدرهانك قلاع و بقاعی فتح و تسخیر اولتوب اراالقدن سنك راه قالقوب دشمن دین و دوتله کچه جك بر قالیوب سدره اولق کرکدر والا الیاذبالله دشمن فرصت ایله یول بولورسه انتقامه اتفاقلری امر مقرر دره ، (۱) دیوردی . ایلچینک بیاناتی سلطان مراد ثالثه عرض ایدلدی . نتیجه ده :

— جمله کز بر یره کلوب تدبیر باصواب ایله مقید اوله سر .

دیه فرمان صادر اولدی . در حال وزیر اعظم پاشوش سائر وزیرلری و خواجه سمدالدین افندی بی اسکدارده کی باغچه نه دعوت ایتدی . مکلف بر ضیافت کشیده ایدلدی . بو ضیافته اژدرهان مسئله‌سی مذاکره اولوندی . نهایت « قریم خانی اسلام کرای خان کزیده میرزا لرین قریم تخته قیوب و دولت طرفدن دخی دوتما کیلری ایله محافظه ایچون عسکر اسلام ارسال اولتوب و برگزیده سردار خان حضرتلری ایله قوشیلوب کوندرملک مناسبر دیو ، (۲) قرار ویرلدی .

موسقوف چارینه خصمانه قرار لرندن و از کجه‌سی ایچون نامه‌هایون یازلدی ؛ فقط موافق بر جواب التماسی اوزرینه « اژدرهان سفرینه تنیه و تدارك اولتمق اوزره فرمان عالی صادر اولدی . فی ۸ شوال سنه ۹۹۵ . سفره حاضر لائمالری ایچون تاتار بکلرینک باشی شیرین علی بگده آئیده کی حکم هایون کوندردلدی :

« امراء تاتارک باشلری اولان شیرین علی بگه حکم که بوندن اقدام مرحوم و مفقوره (۳) طاب ثراه زماننده اژدرهانك فتح و تسخیر اوله‌سی مراد اولتمقین

(۱) تاریخ سلاویکی ، ص ۲۳۰

(۲) تاریخ سلاویکی ، ص ۲۳۰

(۳) سلطان سلیم ثانی

سابقا خان اولان دولت کرای خانه متوفی عا کر نصرت مأثر تعیین اولنوب
 ومهمات سفر ایچون لازم اولان یات ویراق بالکلیه تداوک اولنوب فتحی ایچون
 کوندرلش ایکن اژدرهانک فتح اولتمه سی مشارالیه خانک خلاف مرضیسی اولنله
 فتحی خصوصنه عدم اهتمام ایدوب عا کر اسلامی طوغری یولدن آلوب کتیبوب
 صعبالمرور یولردن الوب کیدوب بالجله امال وامهال ایتمکله فتح میسر اولوبوب
 قالمش ایدی . اژدرهانک فتح واستخلاصی خصوصنده عالیجناب والاماب اوزبک
 خانی عبده خاندن نامه ایله ایلیچیسی کلوب وچیناب امارت مأب اسلام کرای
 خاتک دخی استانه سعادت اشیانه کمال صداقت و اخلاص و نهاد استقامت
 واختصاصی اولنله دامن درمیان ایدوب جناب جلالت مأیم طرفندن فرمان اولنان
 خدمتمده بذل مقدور ایلمکلی کندیبه سرمایة سعادت بلوب فرمان قضا
 جریام صدورینه مترقب وناظر اولدوغن اعلام ایلیوب و مشارالیه خانک اغور
 هایونمده واقع اولان خدمته جان و دلدن بذل مقدور ایدوب روگردان اولدوغنه
 تمام اعتقاد هایونم اولنن وسنوک دخی برار اولوب امراء تانارک باش و بوغلری
 اولنله بوسفر نصرت اثرده بله اولوب مومی الیه اسلام کرای خان ایله حسن
 اتحاد اوزره یکدل ویکجهت اولوب دین و دولتیه ثابت اولدوغی اوزره خدمتمده
 اولما کوز لازم ومهم اولوب مومی الیه اسلام کرای خان دامت معالیه ایله مشاوره
 ایدوب داخی توجهله حصولی متصور ایسه معا سده سعادتیه اعلام اتکیچون
 درگاه معلام چاوشلرندن ... ارسال اولندی . واردوقده بوبابده جبلت ونهادکده
 اولان وفور شجاعت ونهایت وفرط فراست وکیاست مقتضاسنجه مومی الیه خان
 دامت معالیه نیک یاتنه واروب داخی اول جاتیلرک احوال وافسانه واطوارنه
 واوزاعنه واقف برار اموردیده واهل وقوف و بی غرض کنه لرله مشاوره
 ایدوب عنایت صاحب وعلی ایله بو مراسم خیر انجامک حصولی توجهله ممکن
 ومتصور اولوب دین مبین غیرتنه اعدای لیام دوزخ مقام دن انتقام توجهله التمی
 ممکن وقابلدر اصلا مبهم ومشکوک ننه قومیبوب مومی الیه خان دامت معالیه نیک
 رای سائب وفکر تائی نیه منجر اولور . صحتی اوزره یازوب عتبه علیامه عرض
 ایلیه سن که مسکرمه بر عذر و بهانه اولنور یر اولمایه . بوندن اقدام دمور قیو
 وولایت شروان ممالک محروسه ملحق دکل ایکن بوخصوصه نیت اولنوب وفتح
 وتسخیری دخی امکانه ایکن خانک امالی ایله قالمسیدی . شمدی الحمدالله تمالی
 اول جاتیلر فتح اولنوب مصلحت اسان اولمشدر . شمدن مسکرمه هان خان ایله مشاوره
 ایدوب دین دولتیه وعرض وناموس سلطنتیه متعلق امورده بذل مقدور ایلیه سن .
 (سابقا محنت اولان یوسف چاوشه ورلدی) فی ۲۶ ذ ۱۹۹۵ هـ (۱)

بو مسئله حقنده بویوک نوغای میرزالرینه ده قریم خانی ایله متفقاً
حرکت ایتلمی ایچون حکملر یازیلدی (۱۲ ذی ۹۹۵). فقط سلطان
سلیمان قاتونی و سلیم ثانی زماننده اولدینی کبی بودقمه ده اژدرهان سفری
ایچون حاضرقلار کورولش، نتیجه ده ینه بر موفقیت حاصل اولامامشدر.

امیر رفیس